

I. DISPOSICIONS GENERALS

CAP DE L'ESTAT

4258 *Llei 1/2017, de 18 d'abril, sobre restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori espanyol o d'un altre Estat membre de la Unió Europea, per la qual s'incorpora a l'ordenament espanyol la Directiva 2014/60/UE, del Parlament Europeu i del Consell de 15 de maig de 2014.*

FELIPE VI

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei.

Sapigueu: Que les Corts Generals han aprovat la Llei següent i jo la sanciono:

PREÀMBUL

L'articulació de la política cultural europea té les seves arrels a l'article 151 del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea, que assenyalava que «la Comunitat ha de contribuir al floriment de les cultures dels estats membres dins del respecte de la seva diversitat nacional i regional, i posar de relleu al mateix temps el patrimoni cultural comú». En virtut de tot això, els estats membres conserven el dret a definir el que consideren els seus patrimonis nacionals i a adoptar les disposicions necessàries per garantir-ne la protecció.

La base descrita contribueix a explicar el fet que l'article 36 del Tractat de funcionament de la Unió Europea indiqui que les disposicions dels articles 34 i 35, (relatives a la supressió de qualsevol restricció quantitativa sobre la importació o l'exportació en un mercat interior en què s'afavoreix la lliure circulació), no han de ser obstacle per a les prohibicions o restriccions a la importació, l'exportació o el tràfic justificats per raons d'ordre públic, moralitat i seguretat públiques, protecció de la salut i vida de les persones i animals, preservació dels vegetals, protecció del patrimoni artístic, històric o arqueològic nacional o protecció de la propietat industrial i comercial.

Atès que es considera convenient, per tant, la instauració d'un sistema que permeti als estats membres la restitució dels béns culturals classificats dins dels seus patrimonis nacionals d'acord amb l'article esmentat, i que van sortir del seu territori en infracció dels tractats o del Reglament (CEE) núm. 3911/92 del Consell, de 9 de desembre de 1992, relatiu a l'exportació de béns culturals, es va adoptar la Directiva 93/7/CEE del Consell, de 15 de març, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre de la Unió Europea, amb la intenció que s'instauri en cada Estat un sistema l'aplicació del qual sigui al més senzill i eficaç possible, si bé amb la limitació de l'àmbit d'aplicació del sistema a objectes que pertanyin a una sèrie de categories comunes de béns culturals. La Directiva va constituir un primer pas cap a una cooperació entre estats membres en aquest àmbit, en el context del mercat interior amb vista a aconseguir més reconeixement mutu de les normes nacionals aplicables.

La Directiva, que establia una obligació de restitució dels béns que havien sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre, feia recaure l'obligació sobre el posseïdor o tenidor del bé, i correlativament establia una obligació de cooperació i concertació per a l'Estat membre en el territori del qual es trobava el bé cultural, de manera que l'incompliment de l'obligació de restitució esmentada comportava la possibilitat d'exercici d'una acció de restitució per part de l'Estat requeridor davant els tribunals competents de l'Estat requerit.

La Directiva es referia a la restitució dels béns culturals definits com a béns classificats com a «tresors nacionals amb valor artístic, històric o arqueològic», de conformitat amb la legislació o els procediments administratius nacionals, sempre que pertanyessin a alguna de les categories indicades a l'annex o formessin part integrant de les col·leccions

públiques que figuressin en els inventaris de museus, arxius o fons de conservació de biblioteques, o en els d'institucions eclesiàstiques.

La transposició de la Directiva es va posar en marxa a través de la Llei 36/1994, de 23 de desembre, d'incorporació a l'ordenament jurídic espanyol de la Directiva 93/7/CEE del Consell, de 15 de març, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre de la Unió Europea.

La Llei 36/1994, de 23 de desembre, es va redactar a la manera d'una llei breu de caràcter processal, limitada en bona part a recollir només una secció del text comunitari. Precisament aquesta falta de desplegament va portar els aplicadors a recórrer freqüentment al text comunitari.

La Llei va ser modificada mitjançant la Llei 18/1998, de 15 de juny, que va incorporar la Directiva 96/100/CEE, del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de febrer de 1997, que modificava al seu torn l'annex de la Directiva 93/7/CEE, i hi incorporava noves classificacions. Aquesta Directiva va ser modificada de nou per la Directiva 2001/38/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 5 de juny de 2001, que va introduir novetats a l'últim paràgraf de la secció B de l'annex de la Directiva 93/7/CEE, de manera que a partir de l'1 de gener de 2002 els estats membres la moneda dels quals fos l'euro apliquessin directament els valors en euros previstos en la legislació comunitària.

Malgrat tot això, les baixes xifres de comunicació de restitucions per part dels països van mostrar les carències importants existents en matèria de cooperació i de consulta entre les autoritats centrals nacionals. Documents com l'Informe de la Comissió al Consell, al Parlament Europeu i al Comitè Econòmic i Social Europeu, de 21 de desembre de 2005 (segon informe sobre l'aplicació de la Directiva 93/7/CEE del Consell) van posar de manifest l'escassa freqüència de la seva aplicació. Les restriccions relatives a l'antiguitat i al valor pecuniari presents en les categories de l'annex de la Directiva, la indeterminació dels òrgans encarregats de taxar el valor econòmic, els problemes d'interpretació sobre la referència a les col·leccions nacionals i, molt especialment, la brevetat del termini en què es podien presentar demandes de restitució i als costos relacionats amb aquestes, van conformar un àmbit material d'aplicació que va generar certs problemes pràctics.

Un informe anterior (Informe de la Comissió al Consell, al Parlament Europeu i al Comitè Econòmic i Social Europeu, de 25 de maig de 2000, sobre l'aplicació del Reglament (CEE) núm. 3911/92 del Consell relatiu a l'exportació de béns culturals i de la Directiva 93/7/CEE del Consell relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre), constatava també que la influència dels actes jurídics derivats de la transposició de la Directiva tenien una importància marginal sobre la disminució del comerç il·legal de béns culturals, i destacava que una millor estructuració de la cooperació administrativa i de la informació que les autoritats interessades han d'intercanviar podria millorar els resultats de l'aplicació de la Directiva i el Reglament.

Particularment a Espanya, l'aplicació de la Directiva va demostrar les limitacions del sistema per obtenir la restitució de béns culturals.

Les raons anteriors han portat en el marc comunitari a l'aprovació de la Directiva 2014/60/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de maig de 2014, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre, i per la qual es modifica el Reglament (UE) núm. 1024/2012, que presenta certes novetats en la regulació.

En primer lloc, la Directiva actual no té un annex en el qual es categoritzin els béns. Així mateix, destaca la inclusió del Sistema d'informació del mercat interior (IMI), sobre el qual s'indica que un mòdul especial específicament dissenyat per a béns culturals s'ha de posar en pràctica amb vista a una aplicació millor i més uniforme de la Directiva.

S'incorpora, així mateix, la designació d'una autoritat central.

S'amplia, d'altra banda, el termini per verificar si el bé cultural descobert en un altre Estat membre constitueix un bé en el sentit descrit a la Directiva, que passa a ser de sis mesos. De la mateixa manera, el termini per exercir l'acció de restitució s'amplia d'un any a tres anys a partir de la data en què l'Estat membre del territori del qual va sortir de manera il·legal el bé cultural va tenir coneixement del lloc en què es trobava el bé i de la

identitat del seu posseïdor o tenidor. Finalment, se sol·licita una menció específica a «altres institucions religioses», s'estableixen unes directrius clares per a la determinació de l'existència o no de diligència deguda, i s'augmenten els terminis per remetre l'informe pertinent a la Comissió Europea especialment després de la «Correcció d'errors de la Directiva 2014/60/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de maig de 2014, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre, i per la qual modifica el Reglament (UE) núm. 1024/2012» publicada el dia 12 de juny de 2015.

La present Llei transposa la Directiva 2014/60/UE, i en compleix tots els requeriments mitjançant la regulació de l'acció de restitució, la remissió dels tràmits per al seu exercici a les regles de la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, sobre els judicis verbals, les regles sobre legitimació activa i passiva, els requisits especials d'admissió de la demanda i del contingut de la sentència que recaigui i, finalment, unes regles especials sobre la indemnització equitativa que eventualment s'hagi de satisfer. Així mateix, la Llei conté l'al·lusió al sistema IMI, i es fa ressò de totes les modificacions de termini que prescriu la Directiva.

Article 1. *Objecte.*

Aquesta Llei té per objecte la regulació de les condicions de restitució de béns culturals que hagin sortit il·legalment del territori espanyol i es trobin en territori d'un altre Estat membre de la Unió Europea, així com de l'acció de restitució que es pugui presentar davant les autoritats espanyoles sobre els béns que hagin sortit de manera il·legal d'un territori d'un altre Estat membre de la Unió Europea i que es trobin en el territori espanyol.

Article 2. *Definicions.*

Als efectes d'aquesta Llei, s'entén per:

1r «Bé cultural»: el que

a) estigui classificat, abans o després que hagi sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre de la Unió Europea, com a «patrimoni artístic, històric o cultural», d'acord amb la legislació estatal o regional o amb procediments administratius nacionals en el marc de l'article 36 del Tractat de funcionament de la Unió Europea.

b) estigui inclòs en inventaris d'institucions eclesiàstiques, formi part de col·leccions públiques, o pertanyi a alguna de les categories que enumeren la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol, les lleis que en matèria de patrimoni històric o cultural han aprovat les comunitats autònomes en l'exercici de la seva competència, en el Reglament (CE) núm. 116/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a l'exportació de béns culturals, sigui la seva titularitat pública o privada, o la mateixa Directiva 2014/60/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de maig de 2014, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre, i per la qual modifica el Reglament (UE) núm. 1024/2012, publicada el dia 12 de juny de 2015.

2n «Col·leccions públiques»: les formades per béns culturals que estan classificades com a públiques d'acord amb la legislació d'un Estat membre i són propietat d'aquest Estat membre, d'una autoritat local o regional d'aquest o d'una institució situada en el seu territori, a condició que aquesta institució sigui de titularitat de l'Estat membre esmentat o d'una autoritat local o regional, o estigui finançada de manera significativa per qualsevol d'aquests.

3r «Que hagi sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre»:

a) que hagi sortit del territori d'un Estat membre infringint la seva legislació en matèria de protecció del patrimoni nacional entès aquest com el constituït pels seus béns culturals

protegits de titularitat pública o privada, o infringint les disposicions del Reglament (CE) núm. 116/2009, del Consell, o

b) que no s'hagi tornat al terme d'una sortida temporal feta legalment, o que s'infringeixi qualsevol altra condició de la sortida temporal esmentada.

4t «Estat membre requeridor»: l'Estat membre del territori del qual hagi sortit de manera il·legal el bé cultural.

5è «Estat membre requerit»: l'Estat membre en el territori del qual es trobi un bé cultural que hagi sortit de manera il·legal del territori d'un altre Estat membre.

6è «Restitució»: la devolució material del bé cultural al territori de l'Estat membre requeridor.

7è «Posseïdor»: la persona que té la possessió material del bé cultural per compte propi.

8è «Tenidor»: la persona que té la possessió material del bé cultural per compte d'altri.

Article 3. *Autoritat central.*

1. La Secretaria d'Estat de Cultura, o l'òrgan superior de l'Administració General de l'Estat que en cada moment n'assumeixi les competències en matèria de patrimoni històric, es considera autoritat central.

2. L'autoritat central competent de l'Estat ha de cooperar i fomentar una concertació entre les autoritats nacionals competents dels estats membres, i té per missió, en particular:

a) Localitzar, a petició de l'Estat membre requeridor, un bé cultural concret que hagi sortit de manera il·legal del territori de l'Estat membre esmentat, i identificar-ne el posseïdor i/o tenidor. La petició ha d'anar acompanyada de tota la informació útil per facilitar la recerca, especialment la relativa a la localització efectiva o presumpta del bé.

b) Notificar la troballa als estats membres interessats, en cas que es descobreixin béns culturals en el seu propi territori, si hi ha motius raonables per suposar que aquests béns han sortit de manera il·legal del territori d'un altre Estat membre.

c) Facilitar la verificació, per part de les autoritats competents de l'Estat membre requeridor, que el bé en qüestió és un bé cultural, a condició que la verificació s'efectuï en els sis mesos següents a la notificació que preveu l'apartat b). En cas que no s'efectuï l'acreditació esmentada en el termini estipulat, no són aplicables els apartats d) i e).

d) Adoptar, en cooperació amb l'Estat membre interessat, les mesures necessàries per a la conservació material del bé cultural.

e) Evitar, amb les mesures de precaució que siguin necessàries, que s'eludeixi el procediment de restitució.

f) Actuar com a intermediari entre el posseïdor o el tenidor i l'Estat membre requeridor en matèria de restitució. En aquest sentit, i sense perjudici del que disposa l'article 6, pot facilitar l'aplicació d'un procediment d'arbitratge d'acord amb la legislació nacional de l'Estat membre requerit, amb la condició que l'Estat membre requeridor i el posseïdor o el tenidor donin formalment la seva conformitat.

3. A través del Consell del Patrimoni Històric Espanyol, s'ha de facilitar la col·laboració dels òrgans competents de les comunitats autònomes amb els de l'Administració General de l'Estat.

Article 4. *Sistema d'informació del mercat interior.*

A través del Sistema d'informació del mercat interior (IMI), l'autoritat central competent de l'Estat ha de cooperar amb la resta de les autoritats centrals dels estats membres de la Unió Europea. Així mateix, pot divulgar informació pertinent relacionada amb casos sobre béns culturals que hagin estat robats o que hagin sortit de manera il·legal del seu territori, respectant en tot cas les garanties que estableix la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal.

Article 5. *Òrgans jurisdiccionals espanyols competents.*

Són competents per conèixer de l'acció de restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal d'un Estat membre de la Unió Europea i que estiguin en territori espanyol els òrgans de l'ordre jurisdiccional civil, d'acord amb el que estableixin les lleis processals i civils.

Article 6. *Procés aplicable.*

Els processos derivats de l'exercici de l'acció de restitució davant els tribunals espanyols es regeixen pel que disposa la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, en tot el que no preveu la present Llei, i s'han de tramitar per les regles que estableixen els judicis verbals amb les especialitats que contenen els articles següents.

Article 7. *Legitimació.*

1. L'Estat, en qualitat de requeridor, pot interposar una acció de restitució contra el posseïdor, i, si no n'hi ha, contra el tenedor del bé cultural que hagi sortit de manera il·legal del seu territori, davant els tribunals competents de l'Estat membre requerit.

2. Estan legitimats per a l'exercici de l'acció de restitució únicament els estats membres de la Unió Europea del territori dels quals hagi sortit de manera il·legal el bé cultural.

3. Estan legitimats passivament únicament els qui tinguin la possessió o la simple tinença del bé reclamat.

Article 8. *Objecte de l'acció de restitució.*

L'acció fa referència exclusivament a la restitució del bé cultural, sense que aquesta es pugui ampliar a qüestions que es puguin reclamar a través de les accions civils, penals o d'una altra naturalesa que puguin ser procedents d'acord amb l'ordenament jurídic espanyol.

Article 9. *Terminis de l'acció de restitució.*

1. L'exercici de l'acció de restitució prescriu en el termini de tres anys a partir de la data en què l'autoritat central competent de l'Estat membre requeridor hagi tingut coneixement del lloc en què es trobava el bé cultural i de la identitat del posseïdor o del tenedor d'aquest.

2. En qualsevol cas, l'acció de restitució prescriu en un termini de trenta anys, a partir de la data en què el bé cultural hagi sortit de manera il·legal del territori de l'Estat membre requeridor.

3. No obstant el que disposa l'apartat anterior, l'acció de restitució de béns pertanyents a col·leccions públiques i de béns inclosos en els inventaris d'institucions eclesiàstiques o d'altres institucions religioses que estiguin sotmesos a un règim especial de protecció per la legislació de l'Estat requeridor prescriu en un termini de setanta-cinc anys, excepte que en el marc d'acords bilaterals amb l'Estat membre s'hagi establert un termini més ampli, o que la legislació de l'Estat requeridor prevegi la imprescriptibilitat de l'acció.

Article 10. *Admissió de la demanda.*

1. La demanda s'ha d'acompanyar de:

a) Un document en què es descriu el bé reclamat i se certifiqui que es tracta d'un bé classificat com a bé cultural de conformitat amb la definició de l'article 2 d'aquesta Llei.

b) Una declaració de les autoritats competents de l'Estat requeridor que el bé cultural ha sortit del seu territori de manera il·legal i que persisteix aquesta circumstància en el moment en què es presenti la demanda.

2. En el cas d'una expedició temporal duta a terme legalment que hagi esdevingut en una situació il·legal, la demanda ha de precisar si es tracta de l'incompliment de l'obligació de devolució, una vegada transcorregut el termini, o de la infracció d'alguna de les altres condicions de l'expedició temporal esmentada.

3. El jutge, d'ofici i sense audiència de les parts, ha de dictar una interlocutòria d'inadmissió de la demanda en cas que no s'acompanyi dels documents a què es refereixen els apartats anteriors o quan la declaració de les autoritats competents esmentada a la lletra b) de l'apartat 1 no acrediti que la sortida del bé cultural segueix sent il·legal en el moment de la presentació de la demanda.

4. L'autoritat central de l'Estat membre requeridor ha d'informar sense demora l'autoritat central competent de l'Estat membre requerit pel que fa a la presentació de la demanda per a la restitució de l'objecte en qüestió. Aquesta informació s'ha de facilitar a través de l'IMI d'acord amb les disposicions legislatives aplicables en matèria de protecció de dades personals, sense perjudici d'usar altres mitjans de comunicació.

L'autoritat central competent de l'Estat membre requerit ha d'informar sense demora les autoritats centrals dels altres estats membres.

Article 11. *Contingut de la sentència.*

1. El jutge ha d'ordenar la restitució material del bé cultural al territori de l'Estat membre requeridor, sempre que quedi provat que es tracta d'un bé cultural i que la seva sortida del territori de l'Estat requeridor ha estat il·legal.

2. La mateixa sentència ha de concedir al posseïdor una indemnització que consideri equitativa segons les circumstàncies que quedin acreditades en el procés, sempre que el posseïdor hagi adquirit el bé de bona fe i provi que ha utilitzat la diligència deguda en el moment de l'adquisició.

Per determinar si el posseïdor va actuar amb la diligència deguda, s'han de tenir en compte totes les circumstàncies de l'adquisició, en particular la documentació sobre la procedència del bé, les autoritzacions de sortida exigides pel dret de l'Estat membre requeridor, en quina qualitat actuen les parts, el preu pagat, la consulta pel posseïdor dels registres accessibles sobre béns culturals robats i qualsevol altra informació pertinent que hagi pogut obtenir raonablement o qualsevol altra gestió que una persona raonable hagi fet en les mateixes circumstàncies.

3. En cas de donació o successió, el posseïdor no pot gaudir d'un règim més favorable que el que hagi tingut la persona de qui hagi adquirit el bé en el concepte esmentat.

4. Contra les sentències dictades en aquests processos es pot interposar un recurs d'apel·lació.

Article 12. *Propietat del bé després de la seva restitució.*

La propietat del bé cultural després de la seva restitució es regeix per la legislació interna de l'Estat membre requeridor.

Article 13. *Indemnització equitativa i despeses.*

1. Quan l'Estat actuï com a requeridor, ha de satisfer la indemnització equitativa a què es refereix l'article 11.2 en el moment en què sigui ferma la sentència de restitució, i ha de consignar-ne l'import juntament amb les despeses ocasionades per la conservació del bé cultural reclamat.

2. En cas que l'Estat requeridor sigui un altre Estat membre, la satisfacció de la indemnització equitativa és el requisit previ perquè es procedeixi a l'execució de la sentència.

3. Les despeses derivades de l'execució de la sentència per la qual s'ordeni la restitució del bé cultural les ha de sufragar l'Estat membre requeridor.

4. El pagament de la indemnització equitativa i de les despeses derivades de l'execució de la sentència no ha d'afectar el dret de l'Estat membre requeridor de reclamar el reemborsament dels imports esmentats a les persones responsables de la sortida il·legal del bé cultural del seu territori.

Article 14. *Informe sobre l'aplicació de la Llei que transposa la Directiva 2014/60/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de maig de 2014.*

No més tard del 18 de desembre de 2020, i a continuació cada cinc anys, el Govern ha de presentar a la Comissió Europea un informe sobre l'aplicació d'aquesta Llei.

Disposició addicional primera. *Aplicació a l'Espai Econòmic Europeu.*

En el supòsit i moment en què s'atinguin al compliment de la Directiva 2014/60/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de maig de 2014, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre de la Unió Europea, i per la qual es modifica el Reglament UE núm. 1024/2012, aquesta Llei s'ha d'aplicar als països membres de l'Espai Econòmic Europeu no integrats a la Unió Europea, els quals tenen a tots els efectes la condició d'estats requeridors o requerits.

Disposició addicional segona. *Àmbit d'aplicació temporal.*

Aquesta Llei és aplicable també a les sortides il·legals del territori dels estats membres produïdes abans de l'1 de gener de 1993, i el termini de prescripció a què es refereix l'article 9 es computa a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Disposició derogatòria única. *Derogació normativa.*

A l'entrada en vigor d'aquesta Llei queden derogades totes les disposicions del mateix rang o inferior que s'oposin al que s'hi estableix i, en particular, les següents:

– La Llei 36/1994, de 23 de desembre, d'incorporació a l'ordenament jurídic espanyol de la Directiva 93/7/CEE del Consell, de 15 de març, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre de la Unió Europea.

– El Reial decret 211/2002, de 22 de febrer, pel qual s'actualitzen determinats valors inclosos en la Llei 36/1994, de 23 de desembre, d'incorporació a l'ordenament jurídic espanyol de la Directiva 93/7/CEE del Consell, de 15 de març, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre de la Unió Europea.

Disposició final primera. *Títols competencials.*

Aquesta Llei es dicta a l'empara del que disposa l'article 149.1.28a, i 149.2 de la Constitució espanyola, a excepció dels articles 5 a 13, que es dicten en virtut de les competències exclusives de l'Estat en matèria de legislació processal i legislació civil, que preveuen els articles 149.1.6a i 149.1.8a de la Constitució espanyola.

Disposició final segona. *Incorporació de dret de la Unió Europea.*

Mitjançant aquesta Llei s'incorpora al dret espanyol la Directiva 2014/60/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de maig de 2014, relativa a la restitució de béns culturals que hagin sortit de manera il·legal del territori d'un Estat membre de la Unió Europea, i per la qual es modifica el Reglament UE núm. 1024/2012.

Disposició final tercera. *Entrada en vigor.*

Aquesta Llei entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,
Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei i que la facin complir.

Madrid, 18 d'abril de 2017.

FELIPE R.

El president del Govern,
MARIANO RAJOY BREY